

Betreft: voorbereiding kadernota 2025-2028 in raadscommissie Bestuur en Middelen 6 maart 2024

Aan de leden van de gemeenteraad

Inleiding

Ten behoeve van de voorbereiding van de kadernota in de raadscommissie van 6 maart 2024 ontvangt u hierbij de benodigde informatie. Doel van de bespreking is u inzicht te geven in de mogelijke ombuigingen in de volle breedte, inclusief de financiële en maatschappelijke gevolgen van de maatregelen. **De maatregelen in de bijlage zijn niet onderdeel van een voorstel gericht op besluitvorming, maar een overzicht ten behoeve van een informatief gesprek op 6 maart.**

Eerst lichten we toe hoe we meer grip krijgen op de uitgaven in het sociaal domein (toezegging 209). Vervolgens geven we antwoord op de motie die vraagt om een onderbouwing waarom tekorten niet altijd kunnen worden opgevangen door bezuinigingen vanuit de programma's waar de tekorten zich voordoen. Tenslotte geven we u inzicht in de knoppen waaraan gedraaid kan worden. In de bijlage zijn de mogelijke maatregelen nader toegelicht.

De resultaten van uw bespreking worden meegenomen bij de verdere voorbereiding van de kadernota.

1. Grip op sociaal domein (toezegging 209)

Om de uitgaven van het sociaal domein beter te beheersen zetten we in op het inrichten van doelmatige werkprocessen, waarmee onnodige uitgaven worden voorkomen, maar ook overlappende ondersteuningsmaatregelen voor inwoners of gezinnen wordt voorkomen. Die inzet is niet vrijblijvend want is in de reeds vastgestelde begroting ook gekoppeld aan maatregelen zoals weergegeven in onderstaand overzicht.

Maatregelen kostenbeheersing reeds vastgesteld in de begroting 2024-2027 voor sociaal domein via programma's Zorgzame gemeente en Leefbare gemeente				
X € 1000	2025	2026	2027	2028
Zorgzaam				
Beleidswijziging leerlingenvervoer	150	150	150	150
Eigen bijdrage Wmo	230	230	230	230
Wijksteunpunten jeugdzorgkosten	310	310	310	310
Wijksteunpunten Wmo kosten	290	290	290	290
Aanpak top 80	300	300	300	300
Bedrijfsvoering sociaal domein Wmo	58	75	75	75
Bedrijfsvoering jeugd	-117	-150	-150	150
Zorgkosten	200	200	200	200
Doelgroepenvervoer	215	215	215	215
Beleidsaanpassing inkoop en subsidies SD jeugd	1.500	2.500	2.500	2.500
Beleidsaanpassing inkoop en subsidies SD Wmo	500	500	500	500
Uitstroom bijstandgerechtigden	150	150	150	150
Extra bezuiniging subsidies		675	675	675
Bezuiniging stichting Sportservice		25	25	25
Leefbaar				
SPUK	200	200	200	200
Totaal	3.720	5.970	5.970	5.970

Om dit te bereiken zetten we in op:

- Strakkere controle op onterechte verstrekkingen. Indien onterecht (denk aan niet geleverde zorg of onjuiste zorg) wordt teruggevorderd. Hiermee verankeren we kwaliteitsbevordering van de verleende zorg;
- Meer gebruikmaken van expertise vanuit SMI (Sociaal Medische Indicatie) in de jeugdzorg; biedt meer regie op aanvragen. We zetten in op normaliseren.
- Normaliseren en de-medicaliseren van de hulpvraag. Niet alle hulpvragen vragen om te financieren zorg; We doen dit vanuit het perspectief van positieve gezondheid, een brede kijk op gezondheid.
- Sturen op looptijd ingezette hulp waardoor er frequenter evaluatie plaats zal vinden;
- Tussentijdse evaluaties inplannen bij ingezette zorg. Dit biedt mogelijkheid tot tijdig inschatten verzwaaring zorgvraag waarmee escalatie kan worden voorkomen maar ook mogelijkheid biedt om tijdig af te schalen. Geen onnodige zorg verlening/verlenging.
- WLZ signalen inbedden in werkproces, onderzoek of deze signalen niet door CIZ opgepakt kunnen worden (werk rondom stopzetten WMO i.v.m. voorliggende voorziening elders beleggen).
- Thema-controles uitvoeren (is het reeds ingezette hulpproduct nog altijd in gebruik en/of nodig), oneigenlijk gebruik voorkomen en wanneer geconstateerd afschalen.

Daarnaast is er de aanscherping in beleid. Met de regiovisie Sociaal Domein als uitgangspunt zetten we een aantal voorstellen op de bestuurlijke termijnkalender, zodat ook transparant is wanneer de raad wat kan verwachten.

Tegelijkertijd blijft de kans op tegenvallers. De Verordening Leerlingenvervoer wordt in maart aan u aangeboden. In de voorbereiding hebben we moeten constateren dat de knoppen waaraan gedraaid kan worden beperkt is. We voorzien dan ook dat de structurele bezuiniging van € 150.000 niet zal worden gehaald. Al zal door de algemene maatregelen wel kostenvermindering plaatsvinden.

Een andere tegenvaller is de BUIG uitkering. We zien dat de landelijke herverdeling van deze uitkering de komende jaren niet in het voordeel van Den Helder werkt.

2. Toelichting op het amendement bij de kadernota 2024-2027 en de daarover op 18 september 2023 aangenomen motie 300

Een hogere uitgave is niet te koppelen aan een specifiek uitkeringsdeel van het gemeentefonds. Uit het overzicht in de vorige paragraaf blijkt dat in het sociaal domein de komende jaren flink wordt bespaard, tot bijna € 6 miljoen per jaar vanaf 2026. In de tweede tussenrapportage van 2023 hebben we een kostenstijging van € 7 miljoen opgenomen voor het sociaal domein. We kijken daar ook nu weer kritisch of het resterende verschil van € 1 miljoen binnen het sociaal domein kan worden opgevangen, maar het implementeren van de al vastgestelde maatregelen zal al veel vergen. We willen ook voorkomen dat door het schrappen van de ene taak de lasten op een andere taak nog zwaarder gaan wegen. Een voorbeeld is de relatie tussen schuldenproblematiek en de zorgvraag. Het is daarom niet mogelijk om de tekorten altijd op te vangen door bezuinigingen vanuit het programma waar het tekort zich voordoet.

3. Knoppen waaraan gedraaid kan worden

De kadernota is de richtinggevende stap in de voorbereiding van de begroting 2025-2028. Het is dan ook het moment om de inhoudelijke koers bij te stellen, te bevestigen of prioriteiten te stellen. De financiële situatie geeft daartoe ook aanleiding. Het meerjarenperspectief laat bij voortzetting van de huidige koers een tekort zien op de begroting 2025-2028 voor alle jaren. Dit is weergegeven in de volgende tabel.

De stand van zaken op datum 1/2/24 € x1000	2025	2026	2027	2028
Stand vastgestelde begroting 2024	1.466	-3.253	-1.701	-1.701
Autonome ontwikkelingen die in de eerste tussenrapportage 2024 zullen terugkomen. Deze wordt 21 mei door het college vastgesteld.	-1.643	-1.139	-1.374	-1.054
Autonome ontwikkelingen kadernota 2025	-175	-390	-590	-765
Stand kadernota 2025-2028 voor ruimtevragers en maatregelen	-352 (tekort)	-4.782 (tekort)	-3.665 (tekort)	-3.520 (tekort)

Het overzicht van mogelijke maatregelen vindt u in de bijlage. Per maatregel geeft het een korte omschrijving. In de jaarschijven is een bedrag opgenomen wat het aan besparing oplevert. Bij veel maatregelen is er een keuze mogelijk: het percentage of bedrag kan hoger of lager worden gezet. De bedragen die in het overzicht zijn opgenomen hebben effect op het saldo van de begroting onderin in de tabel.

Waarop willen we sturen gericht op een positief saldo is de vraag waar we voor staan. In de begroting 2024-2027 is al vastgelegd dat grip op de uitgaven sociaal domein er één is (zie toelichting onder 1). Waarop kunnen we ook sturen:

1. Koersvast sturen.

Alle gemeenten hebben te maken met onzekerheid over de rijksuitkering. Gaat de opslagkorting van tafel? Wat levert de Spreidingswet op? Wat brengt het akkoord van een nieuw kabinet? Koersvast sturen is het managen van onzekerheden. Bij taken die we van het rijk krijgen, hoort ook een passende vergoeding. Jeugdzorg, duurzaamheid en meer regie op de volkshuisvesting zijn dergelijke taken. Er is geen zekerheid over extra middelen, maar er is wel beeld dat die extra middelen er kunnen komen. De inkomsten kunnen niet worden begroot. Voorsorteren op minder uitgaven kan wel: we brengen de inzet in verhouding tot wat er voor middelen beschikbaar zijn.

2. Sturen op subsidies met maximaal effect en een voorzieningenaanbod dat aansluit bij de begrotingsruimte.

In de begroting 2024-2027 is al vastgelegd dat we koersen op een zorglandschap waarin we met minder middelen een breed aanbod van algemene voorzieningen aanbieden. Op andere beleidsterreinen kunnen we subsidieplafonds koppelen aan doelstellingen en organisaties stimuleren om andere inkomsten te zoeken waardoor ze minder afhankelijk zijn van gemeentelijke subsidies. Ook de openbare ruimte is als een voorziening te benaderen met bijvoorbeeld versobering in straatmeubilair en minder onderhoud.

3. Sturen op samenwerking

In dit scenario nemen we als uitgangspunt: samen doen wat kan, zelf doen wat moet. Andere overheden voeren het overleg niet met individuele gemeenten maar zien Den Helder als onderdeel van De Kop of van Noord-Holland-Noord. Via gemeenschappelijke regelingen worden gezamenlijke belangen behartigd en taken uitgevoerd. Samenwerking levert kansen op subsidies, voorbeelden zijn Europese subsidies en Regio Deals. In het maritiem cluster is iedereen van elkaar afhankelijk voor het bereiken van de eigen doelstelling. Een bewuste keuze op samenwerking met partners vraagt ook focus in de inzet en het voorkomen van dubbel werk.

4. Sturen op meer inkomsten voor de gemeente en eigen bijdragen van inwoners.

De rijksuitkering is niet te beïnvloeden, maar de gemeente kan wel meer kosten doorberekenen aan de inwoners via OZB, belastingen heffingen, leges. De gemeente kan ook sturen via haar bezittingen (bijv. strategische vastgoedposities verwerven en/of benutten) en bedrijven (bijvoorbeeld de verbonden partijen). We leggen meer lasten bij onze inwoners als generieke maatregel of als bijdrage voor het gebruik van een voorziening.

De ruimtevragers en maatregelen hebben samengevat het volgende effect op het begrotingssaldo zoals dat hierboven is toegelicht.

De stand van zaken op datum 1/2/24 € x1000	2025	2026	2027	2028
Stand kadernota 2025-2028 voor ruimtevragers en maatregelen	-352	-4.782	-3.665	-3.520
Ruimtevragers	-325	-325	-325	-325
Totaal alle maatregelen (voordeel in meer inkomsten en minder uitgaven)	1.882	5.133	6.152	6.168
Positief saldo kadernota 2025-2028 rekening houdend met de ruimtevragers en alle maatregelen	1.205	26	2.162	2.323

Vervolg

Op basis van het gesprek in de raadscommissie Bestuur en Middelen op woensdag 6 maart 2024 scherpen we de informatie verder aan en actualiseren we de bedragen waar nodig. Met die informatie kunt u op 8 april 2024 in de raadscommissie Bestuur en Middelen desgewenst verder gaande richtinggevende uitspraken doen. Wij hebben hiervoor gelijktijdig met deze brief een agenderingsverzoek ingediend. Het college zal, rekening houdend met de resultaten van de bespreking, daarna de kadernota afronden en in de collegevergadering van dinsdag 7 mei 2024 vaststellen.

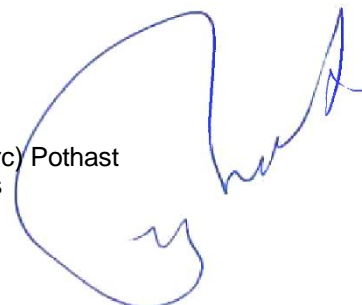
Den Helder, 27 februari 2024.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Den Helder,

J.A. (Jan) de Boer MSc.
burgemeester

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

M.J. (Marc) Pothast
secretaris

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, rounded initial 'M' followed by a cursive 'J.' and a long, sweeping horizontal stroke.